

Rekenkamercommissie Tiel

Bezuinigingen en ombuigingen 2020

Aanleiding

De rekenkamercommissie heeft meerdere malen aangegeven dat het belangrijk is om te monitoren wat er wordt gedaan met de aanbevelingen uit haar onderzoeken. Aanbevelingen die aangeboden zijn en onderschreven door de gemeenteraad. In 2020 heeft de rekenkamercommissie specifiek gekeken naar de doorwerking van de aanbevelingen uit alle onderzoeken die in de periode 2016 – 2020 zijn uitgevoerd.

In het verlengde van het onderzoek naar de *realisatie van en communicatie over de door de gemeenteraad vastgestelde ombuigingen over de periode 2011 – 2017* (december 2017) is door de rekenkamercommissie eind 2021 middels deze rekenkamerbrief nagegaan of de destijds gedane aanbevelingen ook meegenomen zijn bij een tweede grote ombuigingsoperatie. We hebben de aanbevelingen getoetst aan de besluiten in het kader van de vaststelling van de programmabegroting 2021. Niet om deze besluiten inhoudelijk te beoordelen maar wel om te bezien of er goede afspraken zijn gemaakt om de voortgang van de uitvoering te monitoren en hoe daar over te rapporteren.

De bevindingen van de rekenkamercommissie treft u aan in deze rekenkamerbrief aan.

Doelstelling onderzoek

Met dit onderzoek wil de rekenkamercommissie de gemeenteraad laten zien of en op welke wijze het onderzoek naar de ombuigingsmaatregelen effect heeft gehad. Het gaat hierbij om effect in de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad.

Aanpak

In de vorm van een quick scan komen de eerdere aanbevelingen aan de orde en wordt specifiek bekeken of zij bij de tweede ombuigingsoperatie zijn opgevolgd.

Concreet geeft het onderzoek inzicht in de mate waarin de door de gemeenteraad vastgestelde aanbevelingen :

- A. Inmiddels zijn uitgevoerd
- B. Zijn terug gekoppeld of worden terug gekoppeld aan de gemeenteraad
- C. Hebben geleid tot aanpassing of bijsturing van het vastgestelde beleid

Vraagstelling

Deze rekenkamerbrief wil een antwoord geven op de volgende vraag:

Is er sprake van uitvoering en doorwerking van de door de gemeenteraad van Tiel overgenomen aanbevelingen uit het onderzoek “Realisatie van en communicatie over de door de gemeenteraad vastgestelde ombuigingen over de periode 2011 – 2017” ?

De aanbevelingen van de rekenkamercommissie

In december 2017 heeft de rekenkamercommissie de volgende aanbevelingen gedaan:

1. *Verzoek het college om bij keuzes voor ombuigingen in de toekomst de verwachte maatschappelijke effecten stelselmatig en concreet in beeld te brengen en een koppeling te leggen met de doelenbomen en indicatoren in de programmabegroting.*
2. *Verzoek het college naast de gebruikelijke rapportage in de P&C-documenten in een afzonderlijk totaaloverzicht periodiek te rapporteren waarin inzichtelijk wordt gemaakt:*
 - *of de ombuiging wordt gerealiseerd en wat de daadwerkelijke financiële opbrengst is*
 - *hoe de ombuiging wordt gerealiseerd*
 - *of en zo ja, welke maatschappelijke effecten worden voorzien*
 - *de mate waarin die maatschappelijke effecten optreden*

Ombuigingen begroting 2021

In het kader van de voorbereidingen op de programmabegroting 2021 – 2024 bleek de financiële problematiek en dus ook de bijbehorende taakstelling voor de gemeente Tiel wederom groot te zijn, dit ondanks alle ombuigingen tot nu toe.

Het ambtelijk apparaat kreeg opdracht om ombuigingsvoorstellen voor te bereiden. Hiervoor is in eerste instantie gekeken naar die maatregelen uit eerdere ombuigingsoperaties die (uiteindelijk) niet voorgesteld of aangenomen zijn. Daarnaast zijn nieuwe maatregelen voorgesteld, in totaal waren dit er nu 88 waarvan:

- 48 voorstellen voor het college bespreekbaar waren (uiteraard dient de gemeenteraad hier over te beslissen)
- 35 voorstellen naar mening van het college dat zeker niet waren
- 5 voorstellen nader moeten worden uitgewerkt alvorens er iets over te kunnen zeggen

De 48 “bespreekbare” voorstellen zijn aan de gemeenteraad voorgelegd om er een besluit over te nemen, zij leveren naar verwachting in totaal de volgende financiële effecten op:

2021	€ 2.067.000
2022	€ 3.833.000
2023	€ 3.885.000
2024	€ 4.063.000

De 35 voor het college “niet-bespreekbare” voorstellen zijn ter kennisname aan de gemeenteraad aangeboden (dus niet als besluit), in totaal hebben zij naar verwachting de volgende effecten:

2021	€ 1.393.000
------	-------------

2022	€ 3.841.000
2023	€ 3.799.000
2024	€ 3.999.000

De 83 voorstellen worden nader uitgewerkt en aangevuld met

- een omschrijving van de effecten
- de maatschappelijke impact (in termen van groot – midden - klein)
- wel of niet strijdig met de toekomstvisie van de gemeente Tiel

Het totale pakket wordt onder embargo aan de gemeenteraad voorgelegd. De beraadslagingen er over zijn niet openbaar, wat niet verwonderlijk is gezien mogelijke onrust en commotie die zou kunnen ontstaan. De besluitvorming over de voorstellen in de gemeenteraad van 11 november 2020 is uiteraard wel openbaar. 48 voorstellen worden ingebracht als “*voorstel college*” en 35 voorstellen als “*niet voorgesteld door het college*”. De aanvullingen (effecten, impact en al dan niet strijdig met de toekomstvisie) zijn weliswaar destijds niet openbaar gemaakt, zij zijn naar verluidt wel degelijk onderdeel geweest van de bestuurlijke beraadslagingen en afwegingen ter zake.

De eerste aanbeveling, gericht aan het college, was om de verwachte maatschappelijke effecten stelselmatig en concreet in beeld te brengen en een koppeling te leggen met de doelenbomen en indicatoren in de programmabegroting.

Naar mening van de rekenkamercommissie is de aanbeveling hierover uit 2020 dan ook overgenomen. Met de beoogde koppeling met de doelenbomen en indicatoren is, ambtelijk gezien, een eerste slag gemaakt maar dit moet nog wel voltooid worden

De tweede aanbeveling, gericht aan het college, was om in een afzonderlijk periodiek overzicht te rapporteren over de voortgang, hoe de maatregelen worden gerealiseerd en de daadwerkelijke financiële en maatschappelijke effecten.

De rekenkamercommissie heeft geconstateerd dat:

- Er voldoende gerapporteerd is. De laatste twee Voortgangsrapportages gaan hier op in, een afzonderlijk overzicht is het echter niet geworden.
- De verstrekte informatie is duidelijk, uitgangspunt is hierbij dat niet afzonderlijk wordt gerapporteerd over maatregelen die al daadwerkelijk uitgevoerd zijn maar wel over de financiële consequenties van maatregelen die niet of nog niet kunnen worden gerealiseerd.
- In de eerste Voortgangsrapportage betreft dit acht maatregelen, de financiële consequenties van het niet-realiseren hiervan kunnen ten laste van de reserve frictiekosten ombuigingen worden gebracht.
- In de tweede Voortgangsrapportage betreft het eveneens acht maatregelen die niet gerealiseerd kunnen worden (zij het andere dan in de eerste rapportage genoemd), de financiële effecten daarvan zijn meegenomen in de begroting 2022 – 2025.
- Voortgang en consequenties van de andere (wel realiseerbare) maatregelen zijn in beide rapportages verwerkt in een bijlage met de vertrouwde aanduiding middels “vlaggetjes” (groen en geel).

Naar mening van de rekenkamercommissie is de aanbeveling hierover uit 2020 dan ook overgenomen

Conclusie

De rekenkamercommissie is van mening dat:

- De aanbevelingen van de rekenkamercommissie zijn overgenomen.
- De informatie in de Voortgangsrapportages voldoende inzicht geeft en er wordt voldaan aan het raadsbesluit hier over.
- De vorm waarop er gerapporteerd wordt (al dan niet in een aparte rapportage) is van secundair belang.

Aanbeveling

Voltooi het proces van ‘het in beeld brengen van’ en de koppeling met de doelenbomen en indicatoren. Waarbij de rekenkamercommissie zich realiseert dat de voltooiing nimmer bereikt zal worden (het is immers een levend iets, constant aan verandering onderhevig) maar in samenspraak met de gemeenteraadsleden moet de informatievoorziening hierover wel zo optimaal mogelijk zijn.